

УДК 159.964.26

DOI 10.32782/urj/2025-3-3-5

**Д.В.ВІННІКОТТ І ІНТЕРПРЕТАЦІЇ  
У ПСИХОАНАЛІТИЧНОЇ РОБОТІ.  
ОГЛЯД ДВОХ РОБОТ Д.В. ВІННІКОТТА, ПРИСВЯЧЕНИХ  
ПИТАННЯМ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ У ПСИХОАНАЛІТИЧНОЇ РОБОТІ:  
«ХОЛДИНГ І ІНТЕРПРЕТАЦІЯ: ФРАГМЕНТ АНАЛІЗУ» (1958)  
ТА «ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В ПСИХОАНАЛІЗІ» (1968)**

Анна Кравцова, психоаналітик (МПА), дитячий та підлітковий психоаналітик (МПА),  
навчаючий психоаналітик і супервізор (УПТ, МПА), психолог,  
Українське психоаналітичне товариство,  
БФ «Інститут раннього втручання»,  
м. Харків, Україна

**D.W. WINNICOTT AND INTERPRETATIONS  
IN PSYCHOANALYTIC WORK.  
A REVIEW OF TWO WORKS BY D.W. WINNICOTT, DEDICATED  
TO THE TOPIC OF THE INTERPRETATION IN PSYCHOANALYTIC WORK:  
“HOLDING AND INTERPRETATION: FRAGMENT OF AN ANALYSIS” (1958)  
AND “INTERPRETATIONS IN PSYCHOANALYSIS” (1968)**

Anna Kravtsova, psychoanalyst (IPA), child and adolescent psychoanalyst (IPA),  
training analyst and supervisor (UPS, IPA), psychologist,  
Ukrainian Psychoanalytic Society,  
CF “Early Intervention Institute”,  
Kharkiv, Ukraine  
<https://orcid.org/0009-0001-4332-4342>  
[a.m.kravtsova@ukr.net](mailto:a.m.kravtsova@ukr.net)

Ця стаття побудована на враженнях від двох робіт Д.В.Віннікотта: книги «Холдинг і інтерпретація: Фрагмент аналізу»<sup>1</sup> (1958) і статті «Інтерпретації в психоаналізі»<sup>2</sup> (1968). Вона має на меті плекати зацікавленість вітчизняного читача у читанні оригінальних творів видатного психоаналітика та сприяти колегіальній дискусії щодо цілей, технік та етики інтерпретативної роботи в психоаналітичному процесі.

<sup>1</sup> Winnicott, D. W. (1986) Holding and Interpretation: Fragment of An Analysis. *Int. Psycho-Anal. Lib.*, 115:1-194

<sup>2</sup> Winnicott, D. W. (1986) Interpretations in Psycho-Analysis. *The Collected Works of D.W. Winnicott, Volume 8, 1967 – 1968*, Oxford University Press, 2016

У першій роботі Віннікотт, розмірковуючи про техніку інтерпретування, розвиває кілька фундаментальних ідей, що стали класикою – холдинг, регресія, маніакальний захист – та шляхи мати справу з ними. У другій він, вважаючи необхідним час від часу переглядати базисні принципи психоаналітичної техніки, розмірковує про те, що саме робить аналітик, коли займається інтерпретуванням.

«Холдинг і інтерпретація» є детальним клінічним звітом про психоаналітичне лікування пацієнта, якого автор називає Б. Це, на момент видання, була унікальна праця, оскільки Віннікотт наводить майже дослівні записи сесій, демонструючи не лише успіхи, а й труднощі та помилки в роботі психоаналітика. Чита-

чеві може бути також знайома книга М.Кляйн 1961 року «Наратив дитячого аналізу», яка теж будується на детальному описі сесій психоаналізу (йдеться про лікування десятирічного хлопчика). Тож, той, хто всерйоз цікавиться психоаналізом, безумовно, з подякою і великим ентузіазмом зустрине праці, у яких автори так щиро запрошують читача у свою «майстерню», відкриваючи процес, хід думок, асоціації та інтерпретації.

Але, крім цього, для українського читача ці роботи мають велике значення ще в одному аспекті: в аспекті актуальної для нашого часу дискусії про можливість психоаналізу під час війни. Обидва випадки знайомлять нас з аналітичними парами пацієнт-аналітик, які зустрілися під час війни і пережили війну: пацієнт М. Кляйн, десятирічний Ричард, був евакуйований з Лондона під час бомбардувань і проходив аналіз в невеличкому містечку, отримуючи багато інформації щодо війни; а пацієнт Б. під час війни мав перший етап свого аналізу з Віннікоттом, що, вочевидь, допомогло тоді 19-річному підлітку, депресивному і розгубленому, подорослішати і знайти своє місце в важких обставинах. Матеріали роботи «Холдинг і інтерпретація» – це нотатки завершального періоду другого етапу аналізу, що відбувся через декілька років після закінчення війни, коли Б. був вже 31-річним чоловіком та батьком двох дітей.

Безпосередньому опису роботи Віннікота з пацієнтом у книзі передуює вступ, наданий М. Масуд Ханом, учнем, найближчим колегою та офіційним редактором Віннікотта (до речі, нажалі дуже суперечливою особистістю, що не зменшує його видатну роль у обробці клінічних записів Віннікотта та редагуванні, без якого ми, можливо, ніколи не побачили б цей «фрагмент аналізу» в такому детальному і структурованому вигляді).

Масуд Хан у Вступі звертає увагу читача на важливість для розуміння Віннікотта феномену «нудьги» як клінічному симптому. Він згадує історію, як група молодих священників запитала Віннікотта, як їм зрозуміти, чи потребує людина психіатричної допомоги, чи вони зможуть допомогти їй розмовою. Віннікотт відповів: *«Якщо людина говорить з вами і ви відчуваєте, що вона вас виснажує своєю нудьгою, то вона хвора і потребує лікування»*.

*Але якщо вона утримує вашу цікавість, попри будь-який біль, – ви зможете їй допомогти»*<sup>3</sup>.

Бути тим, хто іноді нудьгує, скучає, сумує – це нормально, і це відрізняється від того, щоб бути в стані нудьги, нудним. «Нудний» пацієнт, що робить терапевта таким, що той сам відчуває виснажливу нудьгу, намагається зберегти «всемогутній контроль» над своєю внутрішньою реальністю через obsesивний контроль мови. Він використовує мову не для комунікації, а для всемогутнього контролю. Його оповідь в кожній терапевтичній сесії стає «застиглим простором», де нічого не може статися, він може заповнювати простір словами, щоб не дати аналітику можливості «увійти» у його внутрішній світ. Це, в свою чергу, спонукає терапевта (аналітика) замислитися над використанням мови для своїх інтерпретацій. Тому залишається цікавою проста (і навіть трохи жартівна) діагностична ознака, що винайшов Віннікотт: якщо терапевту нудно – пацієнт хворий (його «Я» дисоційоване), якщо ж терапевту цікаво, попри важкість стану пацієнта, – прогноз більш сприятливий.

У роботі «Холдинг і інтерпретація» Д.В. Віннікотт знайомить читача саме з таким, «нудним» пацієнтом. Пацієнт Б. страждав на депресію та мав маніакальні захисти, що проявлялися у надмірній балакучості та відстороненості. Він довгий час використовував мову як захист, і Віннікотт шукав шляхи досягнення цього недосяжного пацієнта, в якому він побачив глибоку дисоціацію між розумом (інтелектом) та тілом.

На початку аналізу Б. поведився як «досконалий пацієнт», але Віннікотт зрозумів, що це Хибне Я, що формує лише конструкції розуму. Віннікотт витримував цей потік слів, застосовуючи техніку «холдингу» – він був присутнім і створював простір, в якому пацієнт зміг би відчути себе достатньо безпечно. Поступово регресія пацієнта привела до розуміння того, від чого захищала його означена дисоціація – до страху анігіляції. Будь-яке завершення (чи то сесії, чи то лікування взагалі) асоціювалося у нього з втратою «материнської груді» та анігіляцією. Через довгу роботу пацієнт зміг подолати дисоціацію, почав сприймати ана-

<sup>3</sup> Winnicott, D. W. (1986) Holding and Interpretation: Fragment of An Analysis. *Int. Psycho-Anal. Lib.*, 115:1-194, p. 1.

літика та матір як об'єкти, а не лише як частину своєї фантазії. Поступово Б. став здатним також звертати увагу на свої соматичні стани та тілесні відчуття (кашель, пози на кушетці). Віннікотт розглядав їх як прояви внутрішньої тривоги, для якої немає слів, і бажання позбутися її (наприклад, через викашлювання).

В роботі «Холдинг і інтерпретація» Віннікотт, вочевидь, не ставив за мету описати весь аналіз (який тривав багато років з перервами). Він обрав формат «фрагмента», щоб продемонструвати головне: як відбувався перехід від «мовного контролю» пацієнта до справжнього емоційного контакту, як працює техніка холдингу у моменти глибокої регресії пацієнта, яке відбувається, внутрішньо і зовнішньо, процес завершення аналізу та фізичні прояви і символічні сенси страху пацієнта перед «цілісністю» досвіду.

Читач може побачити, як Віннікотт відверто показує своє експериментування щодо стратегій інтерпретативної роботи, використовує більш або менш глибокі інтерпретації і навіть те, що зараз ми би віднесли до «відігривання». Тому ця книга цінується за безпрецедентну для свого часу відвертість: читач може бачити не лише реакції пацієнта, а й сумніви та навіть «помилкові» інтерпретації самого Віннікотта.

Наприклад, демонструючи процес свого мислення в сесії, він зазначає в записах, як обирає серед декількох інтерпретацій, існуючих в його голові, саме ту, яка була найбільш актуальною для стосунків «тут і зараз». Коли пацієнт розповів про кашель і страх захворіти на туберкульоз, Віннікотт зазначив у записах, що *тут були можливі різні інтерпретації, і я обрав наступну: я сказав, що в цій хворобі ігнорується її зв'язок з аналізом...*<sup>4</sup>. В іншому місці він показує: *«Я зробив інтерпретацію, яку мені довелося відкликати, бо я міг зрозуміти з ефекту, що вона неправильна... Відкликавши це, я побачив правильну інтерпретацію... Ця інтерпретація була явно правильною»*<sup>5</sup> (вона спричинила зміну в його дуже стереотипних рухах рук).

А в іншому випадку Віннікотт робить інтерпретації, що пов'язані з глибинними процесами внутрішнього світу (як, наприклад, ідея про те, що задоволення потреби призводить до зникнення об'єкта: *«Задоволення означає для вас щось важливіше, ніж зникнення грудей. Це означає втрату бажання до них, і в той момент ви не знаєте, чи колись відновите це бажання...»*<sup>6</sup>). Таким чином Віннікотт допомагав пацієнту зрозуміти, чому той боїться завершення або успіху в лікуванні: для пацієнта це відчувалося як остаточне знищення аналітика, а також і самої своєї здатності до бажання.

Коли пацієнт був здатним помітити свої тілесні прояви, Віннікотт звертав увагу на дихання, кашель та рухи пацієнта. Наприклад, коли в одній із сесій пацієнт Б. почав сильно кашляти, Віннікотт інтерпретував це таким чином, що кашель – це спроба пацієнта викинути з себе те, що він не може перетравити психічно. Його тіло намагається сказати те, для чого у пацієнта ще немає слів.

Також для Віннікотта було важливо легалізувати почуття пацієнта, не звинувачуючи його в «нелогічності» або «незрозумілості». Наприклад, коли пацієнт описував стан порожнечі всередині себе, як чорну діру, яка його може поглинути, якщо він припинить говорити, Віннікотт ніби підтверджує це відчуття наданням йому символічного сенсу словами проте, що та чорна діра – це те місце, де мати не змогла побачити пацієнта, і коли ви мовчить, він боїться, що Віннікотт теж його не побачить, і він зникне. Або, коли пацієнт болісно реагував на кінець кожної зустрічі і казав про те, що коли Віннікотт зникає, він ніби теж зникає, Віннікотт ставиться до цього зі співчуттям, передаючи пацієнтові своє розуміння того, що для нього кінець сесії – це не просто перерва, але катастрофа, де він відчуває, що аналітик вбиває його, закінчуючи розмову.

Також ми можемо побачити і досить спірний спосіб опрацювання контакту з пацієнтом. Віннікотт розумів, що коли пацієнт говорить багато і «нудно», він намагається встановити всемогутній контроль над аналітиком, і час від часу, щоб протистояти цьому контролю,

<sup>4</sup> Winnicott, D. W. (1986) Holding and Interpretation: Fragment of An Analysis. *Int. Psycho-Anal. Lib.*, 115:1-194, p. 23–24.

<sup>5</sup> Winnicott, D. W. (1986) Holding and Interpretation: Fragment of An Analysis. *Int. Psycho-Anal. Lib.*, 115:1-194, p. 26.

<sup>6</sup> Winnicott, D. W. (1986) Holding and Interpretation: Fragment of An Analysis. *Int. Psycho-Anal. Lib.*, 115:1-194, p. 11.

використовував ведення записів під час сесії. Це допомагало йому «залишатися притомним і чуйним» під час монотонних розповідей пацієнта. Він записував слова пацієнта і свої майже дослівно, незалежно від того, чи був він задоволений чи посоромлений власними відповідями. Багатьом терапевтам знайома це бажання вести записи під час сесії, яке виникає як захист від засинання, дратування або нудьги, що вбиває. Але, зрозуміло, що тут терапевт знаходиться на тонкій межі між опрацюванням власних і пацієнта станів і тривог і відстороненням або відігруванням.

Однак, цікаво звернути увагу на «грайливий» спосіб Віннікотта писати нотатки: це (за свідченням Масуд Хана) була дія, що була ближче до малювання каракулів, ніж до письма. Він спирався на свій величезний досвід малювання каракулів з дітьми під час консультації та використовував простір паперу для «малювання» нотаток: писав по всьому паперу, в усіх напрямках, а іноді й догори дригом. Але, як зауважував Масуд Хан «таким чином, він сам залишався живим..., і його розум ніколи не «випускав» пацієнта»<sup>7</sup>. Це також особливий шлях як в загальному підході Віннікотта в психоаналізі, та і в техніці інтерпретування: забезпечувати безперервний холдінг (утримання в увазі та думках) пацієнта і шукати можливості сприяння розвитку його психічної «грайливості» (див. «Гра і реальність»<sup>8</sup>). Віннікотт описує пацієнта Б. як людину з крайнє нестійкою внутрішньою захисною структурою і турбується про те, що «будь-який випадковий приплив актуалізованого збудження у фізичній взаємності ніжності чи турботи міг би легко завдати шкоди здатності до гри психічного апарату цієї людини»<sup>9</sup>.

Дослідження і спостереження Віннікотта, вочевидь, стосуються не тільки пацієнта, але і самого себе, його інтерпретування

свої власної поведінки і власних реакцій притаманні багатьом його клінічним роботам. Так, наприклад, в роботі «Ненависть в контрперенесенні»<sup>10</sup>, розповідаючи про свою вкрай конфліктну взаємодію з антисоціальним травмованим хлопцем, який 3 місяці жив в його домі під час війни, він звертає увагу на цінність інтерпретування не тільки для пацієнта, але і для здатності терапевта залишатися з ним живим, не вбиваючи його: «*Інтерпретацію потрібно було робити будь-якої хвилини дня чи ночі, і часто єдиним рішенням у кризовій ситуації було зробити правильну інтерпретацію, ніби хлопчик перебував під час аналізу. Саме правильну інтерпретацію він ціннував понад усе... Важливо те, що щоразу, як тільки я виводив його за двері, я щось йому говорив; я казав, що те, що сталося, змусило мене його ненавидіти... Я думаю, що ці слова були важливими з точки зору його прогресу, але головним чином вони були важливими для того, щоб дозволити мені терпіти ситуацію, не здаючись, не втрачаючи самовладання і не вбиваючи його час від часу*»<sup>11</sup>.

Повертаючись до роботи «Інтерпретація в психоаналізі», але продовжуючи тему осмислення Віннікоттом поведінки терапевта і його взаємодії с пацієнтом, важливо ще звернути увагу на його думки про те, як пацієнт має сам знайти шлях до реальності і буття в неї, без нав'язливої опіки аналітика, яка може проявлятися навіть в випадкових проявах «звичайної» ввічливості поза кабінетом. Він писав про своє шкодування, що одного разу недоречно дозволив собі при зустрічі з пацієнтом на вулиці зупинитися, щоб запитати, як він почувається.

Розмірковуючи над інтерпретаціями, що висловлені в словах, Віннікотт зазначав що занадто «розумна» інтерпретація може бути травматичною, бо вона ставить аналітика в позицію всемогутньої фігури, що нагадує пацієнту його «ідеальну», але патологічну матір. Але він зізнавався, що іноді його власні інтерпретації були занадто інтелектуальними, що змушувало пацієнта знову йти в захист.

<sup>7</sup> Masud Khan, M. Introduction in Winnicott, D. W. (1986) Holding and Interpretation: Fragment of An Analysis. *Int. Psycho-Anal. Lib.*, 115:1-194, p. 19

<sup>8</sup> Winnicott D.W. *Playing and reality*. Taylor & Francis, 2017, 232 p.

<sup>9</sup> Masud Khan, M. Introduction in Winnicott, D. W. (1986) Holding and Interpretation: Fragment of An Analysis. *Int. Psycho-Anal. Lib.*, 115:1-194, p. 16.

<sup>10</sup> Winnicott, D. W. (1975) Chapter XV. Hate in the Countertransference [1947]. *Through Paediatrics to Psycho-Analysis* 100:194-203

<sup>11</sup> *Ibid* p.199.

Віннікотт прибігає до визнання помилок: він час від часу каже пацієнту Б., що його попередня інтерпретація була помилковою або занадто «розумною», що могло налякати пацієнта. Це, на думку Віннікотта, допомагає пацієнту побачити в аналітику реальну людину (яка мислить), а не «ідеальний об'єкт» (який «знає»). Віннікотт вважає, що для пацієнта буває важливішим, щоб аналітик визнав свою недосконалість, ніж щоб він був "всезнаючим".

Також Віннікотт звертає увагу на те, що іноді пацієнти, подібні Б., провокують дуже дивний вид реакції ненависті в контрпереносі, який змушує аналітика втручатися з інтерпретаціями, метою яких є полегшення власної напруги, тобто інтерпретація може ставати «захистом» або «відігриванням» напруги аналітика.

Підсумовуючи, можна сказати, що у книзі «Холдинг і інтерпретація» Віннікотт передає своє розуміння роботи інтерпретування, що базувалося на його досвіді на той момент, і виділити декілька пунктів:

- Аналітик забезпечує холдинг і дбає про здатність пацієнта до гри, але не має вчити пацієнта, він не повинен давати пацієнту знання, які той ще не готовий «створити» сам (це перегукується з його ідеями, висловленими в статті «Використання об'єкту»<sup>12</sup>). Крім того, Віннікотт свідомо обмежував кількість інтерпретацій, щоб не перевантажувати пацієнта і дозволити йому самому знайти шлях до власного «Я» (роботи «Перехідні об'єкти і перехідні явища»<sup>13</sup> і «Здатність бути насамоті»<sup>14</sup> можуть допомогти розумінню такої техніки).

- Інтерпретація – це спосіб повернути пацієнту його власне повідомлення, але вже в інтегрованому вигляді (ця думка, вочевидь, базується на відомій ідеї Віннікотта про очі та обличчя матері як перше дзеркало дитини). Інтерпретація має сенс лише тоді, коли пацієнт уже відчувається достатньо захищеним, щоб її

сприйняти. Тому створення безпечного психоаналітичного простору (холдинг) є первинним і лікувальним само по собі. Для пацієнтів, що знаходяться в стані регресії, холдинг, на його думку, є важливішим за саму інтерпретацію слів. Водночас, він розглядає інтерпретацію майже як фізичний контакт: інтерпретація, що дана вчасно і правильно з точки зору розуміння пацієнта і процесу, дає пацієнту відчуття майже «фізичного утримування», яке є навіть реальнішим, ніж справжні обійми чи догляд. Він каже, що «*правильна інтерпретація, яка є своєчасною, – це свого роду фізичний контакт*»<sup>15</sup>. (Пізніше, Френсіс Тастін, розробляючи свою теорію психоаналітичної допомоги людям з психогенним аутизмом, говорить о проблемі жахливих почуттів таких людей, ніби їх «не втримують», «упускають з рук», примушуючи падати, і об інтерпретації як о майже фізичному «триманні»<sup>16</sup>).

- Важливість «незнання»: аналітик повинен вміти перебувати в стані непевності. Тільки так пацієнт Б., відповідно думці Віннікотта, зміг перейти від «інтелектуального функціонування» до реальних почуттів. (Тут досвідчений читач зустрічається з ідеями, близькими ідеям В. Біона та А. Гріна).

- Інтерпретація – це не просто пояснення сенсів обо подій словами. Віннікотт використовував слова, щоб побудувати міст між внутрішнім світом пацієнта (де панує страх знищення) та зовнішньою реальністю, де аналітик може вижити попри агресію та нудьгу пацієнта.

Ще декілька глибоких і дуже практичних ідей щодо інтерпретації можна додати, читаючи статтю 1968 року «*Інтерпретація в психоаналізі*», в якій Віннікотт звертає увагу, що хоча термін «інтерпретація» передбачає, що використовуються слова, і що за цими словами існує додатковий підтекст, який базується на матеріалі, який надається пацієнтом, однак, він вважає, що більшість комунікацій, що має місце між пацієнтом і аналітиком, відбувається невербально. Комунікація може бути описана,

<sup>12</sup> Winnicott, D. W. (1969) The Use of an Object. *International Journal of Psychoanalysis* 50:711-716

<sup>13</sup> Winnicott, D. W. (1975) Chapter XVIII. Transitional Objects and Transitional Phenomena [1951]. *Through Paediatrics to Psycho-Analysis* 100:229-242

<sup>14</sup> Winnicott, D. W. (1965) The Capacity to be Alone (1958). *The Maturation Processes and the Facilitating Environment: Studies in the Theory of Emotional Development* 64:29-36

<sup>15</sup> Winnicott, D. W. (1986) Holding and Interpretation: Fragment of An Analysis. *Int. Psycho-Anal. Lib.*, 115:1-194, p. 160

<sup>16</sup> Tustun F. *Autistic barriers In neurotic patients*, Routledge, 2018, 350 p.

наприклад, в термінах звучання мови, а також інших способів, у яких мова є чимось більшим, ніж значення використаних слів. Аналітики інтерпретують мовчання, або рухи, або безліч поведінкових деталей, які знаходяться за областю вербалізації (хоча деякі аналітики віддають серйозну перевагу вербальному матеріалу пацієнта). Також важливою областю комунікацій самого аналітика є те, що не є не вираженим безпосередньо у вербалізації: тон голосу, спосіб говоріння, тощо. Наприклад, у висловлюваннях, які аналітик вважає інтерпретаціями, раптом можуть виявитися нотки критики чи моралізування.

Віннікотт попереджає, що причиною інтерпретації є те, що пацієнту потрібні визнання і комунікація, але іноді її мотивація стає пов'язаною із бажанням використання аналітиком своїх власних ідей, а вони цілком можуть бути невірними з точки зору пацієнта в даний момент.

Принцип, який проголошує Віннікотт в цієї роботі (і це посилює те, що було сказано в попередньої), полягає в тому, що аналітик відзеркалює те, що повідомляє пацієнт. Це важливо ще і для того, щоб уникнути складнощів, які виникають, якщо інтерпретація стає інтерпретативним підштовхуванням пацієнта, змушенням його рухатися швидше. У найпростішому випадку інтерпретації аналітик повертає пацієнтові психічний сенс і зміст того, що повідомив пацієнт. Коли аналітик дає інтерпретацію шляхом повернення наданого пацієнтом, він має можливість скоригувати своє розуміння. Віннікотт міркує про те, як відрізняється така техніка, де аналітики приймають поправки пацієнта, від такої, де аналітики в своїй інтерпретативній ролі займають майже неприступну позицію, тому, якщо пацієнт намагається зробити поправки, аналітик швидше подумає в термінах опору, ніж у термінах того, що комунікація була помилковою або неадекватно сприйнятою.

Інтерпретація – зазначає Віннікотт – це частина побудови інсайту. Інтерпретація дається

кілька хвилин або навіть секунд і має дуже насичений та проникливий зміст. Вона дається лише у сесії. Дуже правильна інтерпретація, що дана завтра, наприклад, після супервізії, не спрацює, тому що дуже велику роль відіграє фактор буття в «тут і зараз» пацієнта.

Таким чином, до висновків про інтерпретацію з роботи «Холдинг і інтерпретація» можна додати ідеї з роботи «Інтерпретації в психоаналізі»:

- Мета інтерпретації Віннікотта полягає не просто в поясненні несвідомого, а в тому, щоб дати пацієнту зрозуміти, що його «почули». Інтерпретація – це спосіб підтвердити, що комунікація відбулася.

- Інтерпретація Віннікотта – це дзеркало, це процес «повернення» пацієнту того, що він повідомив, це допомога пацієнту інтегрувати його власний досвід.

- Інтерпретація, що дана невчасно, не має сенсу. Вона важлива тільки в моменті «тут і зараз».

#### **Висновки**

Знайомство з роботами Віннікотта, що представлені в огляді, надає читачеві можливість відкрити для себе важливі і досі актуальні аспекти комунікації психоаналітика (психоаналітичного терапевта) і пацієнта. Ці тексти торкаються багатьох проблем інтерпретаційної роботи: емоційних, етичних, соматичних, технічних, інтелектуальних. Читання цих робіт в 2026 році, здається, може підтримувати українського читача в професійному розвитку під час війни, бо відкриває, що аналіз під час або після війни допомагає інтегрувати травматичний досвід та знайти місце в зруйнованому світі обох, пацієнта і терапевта. Саме інтерпретація тут слугує мостом між внутрішнім жахом анігіляції та зовнішньою реальністю і сприяє реалізації головної мети психоаналітичної роботи за Віннікоттом: не усунення симптому, а відкриття для пацієнта можливості відчути себе живим і знайти самого себе в такому стані розслабленості і гри, де людина здатна бути творчою і знайти своє Справжнє Я.

#### **Список літератури:**

- Tustun F. Autistic barriers In neurotic patients, Routledge, 2018, 350 p.  
Winnicott, D. W. (1986) Holding and Interpretation: Fragment of An Analysis. *Int. Psycho-Anal. Lib.*, 115:1-194

Winnicott, D. W. (1986) Interpretations in Psycho-Analysis. The Collected Works of D.W. Winnicott, Volume 8, 1967 – 1968, Oxford University Press, 2016

Winnicott, D. W. (1969) The Use of an Object. International Journal of Psychoanalysis 50:711-716

Winnicott, D. W. (1975) Chapter XVIII. Transitional Objects and Transitional Phenomena [1951]. Through Paediatrics to Psycho-Analysis 100:229-242

Winnicott, D. W. (1975) Chapter XV. Hate in the Countertransference [1947]. Through Paediatrics to Psycho-Analysis 100:194-203

Winnicott, D. W. (1965) The Capacity to be Alone (1958). The Maturation Processes and the Facilitating Environment: Studies in the Theory of Emotional Development 64:29-36

Winnicott D.W. Playing and reality. Taylor & Francis, 2017, 232 p.

**Анотація.** У представленому тексті проаналізовано дві праці Д. В. Віннікотта: «Холдинг і інтерпретація: Фрагмент аналізу» (1958) та «Інтерпретації в психоаналізі» (1968). Розглядається віннікоттівський підхід до техніки інтерпретування – запобігання інтелектуального роз'яснення або навчання пацієнта і використання психічного утримування (холдингу) та віддзеркалення внутрішнього світу пацієнта. Особлива увага приділяється клінічному випадку пацієнта Б., феномену «нудьги» як діагностичному інструменту, контрперенесенню та виживанню аналітика, а також етиці визнання аналітиком «незнання» і власних помилок. Матеріал є актуальним для сучасного українського контексту, оскільки підкреслює можливість та важливість психоаналітичної роботи під час війни.

**Ключеві слова:** інтерпретація, холдинг, контрперенос, віддзеркалення, регресія, нудьга, справжнє/хібне Я, «тут і зараз», комунікація, гра.

**Abstract.** The presented text analyzes two works by D. W. Winnicott: “Holding and Interpretation: A Fragment of Analysis” (1958) and “Interpretations in Psychoanalysis” (1968). The Winnicottian approach to the technique of interpretation is seen: the avoiding of the pursuit of intellectual explanation or the teaching of the patient, but using of the emotional holding and mirroring the patient's inner world. Particular respect is given to the clinical case of Winnicottian patient B., the phenomenon of “boredom” as a diagnostic one, counter-transfer and survival of the analyst, as well as the ethics of the analyst's recognition of “not-knowing” and his own mistakes. The material is relevant for the current Ukrainian context, as it reinforces the feasibility and importance of psychoanalytic work in the hour of war.

**Keywords:** interpretation, holding, countertransference, mirroring, regression, boredom, true/false Self, “here and now”, communication, playing.



Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)